

Cultură

"Ajută-mă să-mi amintesc!"

● "Recviem pentru o stea sau Țipătul languste", de John Murrell; regie și adaptare: Anca Ovanez; scenografie: Axenti Marfa; ilustrație muzicală, asistență regie: Vladimir Dorosenco; coregrafie: Oana Sandu
● distribuție: Cornelia Gheorghiu, Dionisie Vitcu ● data premierei: 27 februarie 2010

Călin Ciobotari

Puțină lume a crezut cu adevărat în proiectul teatral al regizoarei Anca Ovanez, așa cum se configura el în toamna anului 2009. Mai întâi că pare cumva desuet astăzi să faci spectacole despre ce se întâmplă în urmă cu un secol ori să încerci a readuce în atenție, într-o lume care tocmai cu atenția are majore probleme, un Caz. La fel cum riscant e să lucrezi cu mituri, taman acum când tentația demitizării de tot felul dictează gesturile creatorilor moderni. Ca să nu mai vorbim de faptul că a face un spectacol de două ore cu actori de peste 70 de ani nu este deloc la îndemână. Cu toate astea, Anca Ovanez a pariat corect pe valentele profunde ale piesei lui John Murrell, pe inepuizabila seducție exercitată de legenda Sarei Bernhardt și, nu în ultimul rând, pe doi actori ieșeni din "vechea gardă": Cornelia Gheorghiu și Dionisie Vitcu. Așa se face că, timp de o lună, din sala Uzină a Naționalului ieșean s-au auzit, rând pe rând, strigătele războinice ale regizoarei, protestele unor deloc confortabili actori, oftatul adânc al direcțiunii și, la final, aplauzele prelungi și oneste ale unui public flămând de mit, de legendă, de teatru...

A trăi pentru a-ți rejuca viața

Scrisă în anii '70, piesa lui John Murrell ne-o prezintă pe Sarah în ultimele secvențe ale inconfundabilului ei destin. O Sarah care nu se dezmințe, rămânând aceeași personalitate vulcanică, încăpățanată, agresivă, o Sarah contradictorie, grăbită să-și dicteze memoriile secretarului ei, Pitou, și, în același timp, blocată într-un fel de eternitate personală; întreaga-i viață a devenit o vastă scenă pe care se perindă flash-urile trecutului. Marea actriță, întoarsă cu spatele la viitor, luând în răs prezentul, acolo, pe tărul înșorit al oceanului, nu face altceva decât să trăiască pentru a-și aminti. "Ajută-mă să-mi amintesc!" este strigătul ei către un Pitou polyvalent, funcționând fie ca secretar, fie ca partener de scenă, fie ca element de decor al unui destin mult mai presus de el, fie ca vechi prieten, fie ca alter ego, însă, de cele mai multe ori, ca mecanism de declanșare a amintirii. Și, rând pe rând, acolo, în arșița oceanică ori în penumbrelor asfințitului, Sarah își povestește viața: relația cu familia și cu scena, rolurile în care și-a pus la păstrare sufletul (Fedra, Hamlet etc.), cumplitul accident în urma căruia i-a fost amputat piciorul, prietenia cu marii scriitori ai veacului (Oscar Wilde, Hugo, Shaw ș.a.).

Discurs despre umbre...

Pe ideea aceasta a memoriei și a luptei cu uitarea își construiește spectacolul Anca Ovanez. Dă foarte mult credit scenografiei (Axenti Marfa) și costumelor (programul de sală nu ne lasă să știm numele celui responsabil de costume, bănuim că ele aparțin scenografei), dar și temei teatrului în teatru. Insistă pe reconstituirea fidelă a unui anumit spirit al epocii: un panou cu afișe Sarah Bernhardt, bust Sarah Bernhardt, frânturi din vocea imprimată a actriței, mobilier de veac XIX etc. Nu evită să sublinieze adevărata industrie ce se

născuse în jurul celei supranumite "evreica rătăcitoare": peste tot, monograme, însemne ale "brandului"; până și Pitou poartă un costum-uniformă, pe spatele căruia este gravat numele celei căreia îi scrie memoriile. Atență la biografia personajului, regizoarea și echipa ei optează pentru alb, ca tonalitate dominantă, cu efecte reușite de spectralitate, dar și pentru negru (unul din costumele Sarei), producându-se un surplus dramatic și o inteligentă dialectică viață-moarte. Previzibilă, dar inspirată cortina sonoră, preponderent alcătuită din bucăți de operă, cu înălțimi vocale aflate în fină concordanță cu "țipătul" interior al metaforice languste. La răstimpuri, în fundal răzbat umbrele, "cinstită" semiotică a timpului trecut, siluete-gând, de pe care carnația realului s-a topit, amintiri-schelet de care se agată ultimele speranțe. Unitatea de timp (o zi, o noapte) și unitatea de spațiu sunt mereu puse la îndoială de traducerea acțiunii în nenumărate planuri. Discutabil prin lipsa de justificare și de sens finalul spectacolului: după ce mașiniștii acoperă "timpul" Sarei Bernhardt cu pânze de culoare închisă, la aplauze îi găsim pe protagoniștii spectacolului înconjuțați de un grup de creaturi grotesti - umbrele de până atunci coborâte în prezent. O nefericită rupere a vrăjii, un contrapunct vizual deranjant și fără noimă.

Uluitoare, Cornelia Gheorghiu...

Piesa de rezistență a spectacolului rămâne jocul actoricesc, o adevărată demonstrație de măiestrie interpretativă, de tehnică și adevăr scenic. Cornelia Gheorghiu și-a lucrat cu minuțiozitate rolul. Ne oferă o Sarah în care trista decrepitudine se împletește cu o luciditate tăioasă. Ne oferă, succesiv, imagini exterioare - Sarah pozând "scenic", Sarah jucându-se pe sine, Sarah contemplându-și din afară viața -, dar și introspecții tulburătoare ce invită în realul psihologic. Un rol extrem de dificil, în care nuanțele

sunt de maximă importanță, în care trecerile de la rol la... rolul din rol cer actorului esențializare, capacitate de dedublare și, totuși, o constantă egalitate cu sine. Sublime tăceri, gamă impresionantă de intonații, gesturi niciodată întâmplătoare, felurme de stări redată cu dezinvoltură. Și totul după o îndelungată absență de pe scenă... Cuchi Gheorghiu (cum i se mai spune) nu doar că a oferit o lecție de actorie, dar a dat de gândit în privința mediocrității duse până la imposibilitate în care se scaldă cele mai multe din tinerele ei colege de la Naționalul ieșean.

De partea cealaltă, Dionisie Vitcu a încântat, la rândul său, prin firească promptitudine și știință a compunerii. Dificultatea rolului său consta în aceea că Pitou, secretarul, e pus în situația de a interpreta o varietate de roluri: mama Sarei, impresarul Jarrett, doctorul, Oscar Wilde... Altfel spus, Pitou trebuie să își facă interpretările la un nivel amatoristic, aspect subliniat de Vitcu prin teatralitate și "amatorismul" jucat. Tot Dionisie Vitcu este responsabil de contrabalansarea tragismului Sarei în zona comicului de situație. Nu lipsesc momentele în care societarul ieșean, în stilu-i inconfundabil, evadează din text: când i se cere să bată la ușă, găsește de cuviință să o facă... verbal: "Boc! Boc! Boc!", cu aluzie clară la premiul României. Apoi, un alt exemplu, printre Corneille și Racine, nu se poate abține să nu-l amintească și pe Alecsandri. Și așa mai departe.

Să sperăm...

Cu adevărat bine-venită monstrea Ancăi Ovanez de la Teatrul Național Iași, cu atât mai mult cu cât premiera a fost "sufixată" de conferința lui George Banu - "Sarah Bernhardt, primul star modern". În sfârșit, după destul de mult timp și după tăceri destule de apăsate, instituția la care cândva își trăgea cupeul Sarah Bernhardt se poate lăuda cu un Eveniment. Să sperăm că nu e ultimul de acest fel...

PE SCURT

Nicolae Turtureanu, "exerciții de neuitare"

Eveniment important sâmbătă, 6 martie, când, de la ora 11.00, la Galeriile de Artă "Dana" (strada prof. Cujbă, nr.17), poetul și publicistul Nicolae Turtureanu își va lansa volumul "Capăt de linie (Exerciții de neuitare)". Vor vorbi despre carte Liviu Antonesei, Ioan Holban, Adrian Neculau și Liviu Papuc. Moderatorul întâlnirii va fi Aurel Brumă. "În secolele trecute, jurnalul, memoriile erau adresate posterității, exista o anumită protecție față de propriul eu, încă viabil, ca și față de persoane și întâmplări recunosciabile. Astăzi, dimpotrivă, tendința este de a te expune contemporanilor, în toată nuditatea ființei și caracterului tău. Eu însumi am căzut pradă acestei porniri dezinhibate. Jurnal post-mortem mă oferă pe tavă, cu sincerități pe care unii cititori (amicii, mai ales) le-au considerat jenante, dacă nu greu suportabile. Ca și cel de acum", explică Nicolae Turtureanu.

"Ferestre interioare" la Muzeul Unirii

Complexul Muzeal Național "Moldova" organizează vineri, 5 martie, de la ora 17.00, la Muzeul Unirii, vernisajul expoziției de pictură "Ferestre interioare" a tânărului artist plastic ieșean Silviu Parascan. Expoziția va fi prezentată de criticul de artă Aurel Istrati.

Serile "Timpul"

Astăzi, de la ora 20.00, în corpul R al Universității "Al.I.Cuza" (fostul sediu al Romtelecom de pe Lăpușneanu) are loc un nou episod din Serile "Timpul", în organizarea revistei condusă de Liviu Antonesei. Pe lângă lansarea numărului 2 al publicației în discuție, cei prezenți vor avea parte și de o seară de folk. Sub titlatura "doza de folk", își vor da concursul Jimmi Badiu, Vlad Moraru și Andrei Bauer. În fine, din program face parte și recitalul de poezie al lui Șerban Axinte.

Opis Band pentru femei

Astăzi, de la ora 19.00, în sala Gaudeamus a Casei de Cultură a Studenților, Opis Band va susține un spectacol de muzică și dans dedicat Zilei Femeii. Prețul unui bilet este de 10 lei. Spectacolul este înregistrat și difuzat de TVR Iași. Mai multe detalii pe www.opisband.ro.